

Posudek oponenta bakalářské práce

Instituce: Evangelická teologická fakulta Univerzity Karlovy

Název práce: Domácí násilí páchané na osobách se zdravotním postižením

Jméno studentky: Františka Keprtová

Jméno vedoucího práce: JUDr. Daniel Bartoň, LL.M., Ph.D.

Jméno oponentky práce: Mgr. Alžběta Matochová

Studentka si pro svou bakalářskou práci vybrala závažné téma domácího násilí páchaného na osobách se zdravotním postižením. Jde o téma obtížné svou skrytostí i důsledky pro oběti ze skupiny lidí se zdravotním postižením. Pro sociální práci tedy jednoznačně relevantní. Samotné zpracování však hlubší zjištění pro sociální práci nepřináší.

Předkládaný text je rozčleněn do šesti kapitol a závěru. První kapitoly obsahují základní vyjasnění pojmů a legislativního rámce (domácí násilí, zdravotní postižení, legislativní zakotvení). Čtvrtá kapitola je pojatá jako historický diskurz postoje k lidem se zdravotním postižením a k domácímu násilí. Pátá kapitola je věnována specifikům domácího násilí na osobách se zdravotním postižením. Šestá kapitola informuje o výzkumech realizovaných v této oblasti a jde o mapování problematiky domácího násilí na osobách se zdravotním postižením v České republice a v zahraničí. Sedmou kapitolu tvoří závěr.

Celkové členění je srozumitelné, konkrétní obsah a kvalita zpracování kapitol však má však kolísavou úroveň.

U zpracování čtvrté kapitoly chybí využití odborné literatury z oblasti sociální práce. Studentka nevysvětluje, proč jako hlavní a téměř jediný zdroj pro tuto kapitolu používá text od lékaře z 80-tých let z učebnice speciální pedagogiky. A zcela opomenut zůstává důležitý vliv hnutí za práva lidí se zdravotním postižením.

Pátá kapitola o specifikách domácího násilí na osobách se zdravotním postižením, měla by být jádrem práce. V této části však není zcela zřejmé, které situace považuje autorka za situace domácího násilí. Upozorňuje na skutečnost, že někteří lidé se zdravotním postižením pro velkou míru potřebné podpory nebydlí se svou rodinou, ale v různých formách institucionální péče. Pro tyto lidi se jedná o domov, a tak tato uspořádání tedy studentka také zahrnuje pod pojem domácí násilí. Souhlasím, že některé atributy takového bydlení mohou stírat ostrou hranici mezi domácím a institucionálním, přesto však by si toto rozlišení zasloužovalo větší rozpracování. V sociální práci je rozhodně důležité všimnout si rizik spojených s institucionální péčí a omezená míra soběstačnosti klientů je činí zvláště křehkými. Na druhou stranu prevence násilného chování v instituci by měla být jasným standardem sociální služby. Jde tedy o „domácí“ násilí? V něčem se liší od uzavřené a skryté situace v soukromí. Doma u jednotlivých pečujících rodin lze jen obtížně realizovat a kontrolovat prevenci násilného chování. Oba typy uspořádání tedy vyžadují některé specifické přístupy. V práci však hlubší analýzu nenajdeme. Podkapitola 5.3 je zaměřena na agresory, ale překvapivě nejsou jako samostatná skupina vůbec uvedeni rodinní příslušníci a partneři, ač dále studentka uvádí, že pachatelem „nejčastěji bývají partneři obětí, kteří jsou zároveň jejich pečovateli“ (str. 41). Najdeme oddíl (3.5.1.) popisující agresory z řad asistentů odborné péče a další (3.5.2) věnující se násilným konfliktům mezi

klienty. Velmi důležitým aspektem potíží s agresí však mohou být klienti s chováním náročným na péči, se kterými si pracovníci ani případní spolubydlíci nevědí rady. V takových případech se ukazuje, že stoupá riziko nevhodného zacházení. Nedostatek potřebných a adekvátních služeb a alarmující případy nevhodné péče o takové osoby např. opakovaně mediálně zpracoval Petr Třešňák.

Šestá kapitola začíná oddílem 6. 1.1 „Organizace v České republice zabývající se domácím násilím“, jejíž zpracování nesplňuje řadu požadavků, které klademe na akademický text. Studentka píše na velmi obecné úrovni („V současné době působí na území České republiky celá řada neziskových a státních organizací, zabývajících se problematikou domácího násilí.“ str. 43). Uvádí příklady a typy některých organizací, které však dále nijak nekvantifikuje, nepopisuje, nerozpracovává. Dále v textu najdeme formulace jako: „oslovila jsem několik organizací..., z reakcí, které se mi dostaly..., z výpovědí pracovníků..., pracovníci nejčastěji uváděli..., bohužel odpovědi na mou žádost jsem dostala pouze hrstku“ (str. 43-44). Zcela chybí jakákoliv konkretizace. Kolik bylo oslovených organizací, kolik bylo odpovědí, co tedy znamená „většina“, jak byly zaznamenávány a zpracovávány odpovědi?

Je samozřejmě možné, že téma je obtížné a informací je málo. Pak lze zvolit nějaké kvalitativní zpracování jednotlivých zajímavých výpovědí nebo kazuistik, ale musí být jasný zdroj uváděných dat a způsob práce s nimi. Velmi nepozorný přístup ke zpracování také autorka prozrazuje v oddíle 6.1.4 na str. 48: Uvádí, že nejnovější výzkum předsudečného násilí o osobách se zdravotním postižením společnosti In-Iustitia je kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření. Odkaz však vede na nejnovější výzkum, který je kvalitativní a byl realizován formou polostrukturovaných rozhovorů se 16 respondenty.

Co lze na předkládané bakalářské práci ocenit je fakt, že studentka pracovala se zahraničními zdroji a přináší v šesté kapitole informace o pěti zahraničních výzkumech zpracovávajících problematiku domácího násilí na lidech se zdravotním postižením.

Stylistická a jazyková úroveň textu odpovídá požadavkům, chyb a překlepů je v práci jen málo.

Studentka cituje a odkazuje použitou literaturu. Práce se zdroji v předložené práci ale není bezchybná. Text obsahuje řadu dlouhých přímých citací (např. citace ze sborníku z konference str. 45-46). A nebo naopak na str. 39 najdeme „jak dokládají četné (zahraniční) studie“, ale tvrzení není doloženo žádným odkazem na některou ze studií. Studentka také nestandardně používá způsob odkazování zdroje přímo v nadpisu kapitoly (např. str. 44, 47), což vyvolává dojem, že pak v kapitole ani nemáme hledat vlastní přínos autorky.

Celkové zhodnocení:

Předkládaná bakalářská práce se dotýká celé řady důležitých bodů souvisejících s tématem domácího násilí páchaného na osobách se zdravotním postižením. Text však není dobře zacílen. Zůstává jen na velmi obecné rovině. Cílem práce formulovaným v úvodu je pouze „přispět ke komplexnějšímu pochopení povahy domácího násilí na osobách se zdravotním postižením (str. 9)“. Také závěry práce tedy zůstávají u obecných doporučení „navýšit informovanost poskytovatelů služeb v oblasti zdravotního postižení.“ A „navýšení kapacity běžných programů pro oběti domácího násilí, aby mohly sloužit i osobám se zdravotním postižením.“ Jaký typ informací považuje autorka za klíčový nebo jaký typ programu by prioritně navýšovala však z textu bakalářské práce jasné není. Je škoda, že se toto náročné a důležité téma nepodařilo autorce zpracovat hlouběji.

Práci doporučuji k obhajobě a hodnotím stupněm D.

V Praze dne 23.1. 2024

Alžběta Matochová